

تحلیل نشانه‌شناسی داستان‌های کودکان

فاطمه نیازی

www.ketab.ir

سرشناسه: نیازی، فاطمه، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدآور: تحلیل نشانه‌شناسی داستان‌های کودکان / فاطمه نیازی.
 مشخصات نشر: تهران: آبانگان ایرانیان، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۲۴۲ ص..
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۱۲-۷-۹
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۴۱-۲۴۷.
 موضوع: مهتدی، فضل‌الله، ۱۳۴۱-
 موضوع: داستان‌های کودکان — قرن ۱۴ — تاریخ و نقد
 موضوع: Children's stories — 20th century — History and criticism
 موضوع: نشانه‌شناسی و ادبیات — ایران
 موضوع: Semiotics and literature— Iran
 موضوع: نشانه‌شناسی و ادبیات
 موضوع: Semiotics and literature
 پایگاه: پند: ۱۳۹۶، ۹/۳۸۶۹/PIR
 رده: دیویی: ۸۴۳/۶۲۰۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۰۴۶۷۱

تحلیل نشانه‌شناسی داستان‌های کودکان

نویسنده: فاطمه نیازی

ناشر: آبانگان ایرانیان

مدیر فنی: راحله رحمانی

طراح جلد: محسن اکلیون

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۴۷۹-۷-۹

قیمت: ۲۰,۰۰۰ تومان

آدرس: میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، پلاک ۶، واحد ۹

تلفن: ۶۶۴۲۴۲۱۱

www.bankketab.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۹
فصل نخست: ما، حظه، نظری.....	۱۱
۱-۱. شکل‌گیری مدل.....	۱۳
۱-۱-۱. انواع نقد.....	۱۴
۱-۱-۲. نشانه‌شناسی.....	۱۶
۱-۱-۳. فرمالیسم روسی.....	۱۸
۱-۱-۴. تحول تاریخی فرمالیسم.....	۱۹
۱-۱-۵. شکل‌گیری ساختارگرایی.....	۲۱
۱-۱-۶. ساختارگرایی ادبی.....	۲۳
۱-۱-۷. اصول ساختارگرایی.....	۲۶
۲-۱. روایت و ساختارگرایی.....	۲۹
۲-۱-۱. تعریف روایت.....	۳۰
۲-۲-۱. ویژگی‌های روایت.....	۳۲
۳-۱. نظریه‌های روایت.....	۴۳
۱-۳-۱. پراپ (۱۸۹۵-۱۹۷۰).....	۴۴
۲-۳-۱. تروتان تودوروف (۱۹۳۹-۱۹۶۳).....	۴۷
۳-۳-۱. ژرارژ ژنت.....	۴۹
۴-۳-۱. گریماس (۱۹۱۷-۱۹۹۲).....	۵۱
۵-۳-۱. رولان بارت.....	۵۶

فصل دوم: ادبیات کودکان..... ۵۹

- ۱-۲. ادبیات عامیانه..... ۶۱
- ۲-۲. ادبیات داستانی..... ۶۲
- ۱-۲-۲. داستان..... ۶۳
- ۲-۲-۲. افسانه..... ۶۶
- ۳-۲-۲. قصه..... ۶۷
- ۳-۱. کودکان و ادبیات عامیانه..... ۷۱
- ۴-۱. روایت و داستان‌های کودکان..... ۷۳
- ۵-۲. داستان قصه‌های صبحی..... ۷۶

فصل سوم: برداشته‌ها بر اساس نظریه گریماس..... ۸۱

- ۱-۳. تقابل‌های سه‌گانه و مجموعه‌های روایی گریماس در شصت قصه‌ی صبحی... ۸۳
- ۱- بز زنگوله پاره..... ۸۳
- ۲- بلبل سرگشته..... ۸۵
- ۳- خاله سوسکه..... ۸۶
- ۴- کک به تنور..... ۸۸
- ۵- کلاغ لجاجت..... ۹۰
- ۶- غوزه..... ۹۲
- ۷- دم دوز..... ۹۴
- ۸- پیرزن..... ۹۵
- ۹- کدو قلقله زن..... ۹۷
- ۱۰- شیر شکر..... ۹۹
- ۱۱- روباه و لک لک..... ۱۰۰
- ۱۲- روباه پیر..... ۱۰۲
- ۱۳- کلاغ و روباه..... ۱۰۴
- ۱۴- لجاجت..... ۱۰۶
- ۱۵- پیله‌ور..... ۱۰۸

۱۱۰	۱۶- شغال بی دم.....
۱۱۳	۱۷- دیوانگان.....
۱۱۵	۱۸- گرگ خونخوار.....
۱۱۸	۱۹- بزی.....
۱۲۰	۲۰- گوسفندی.....
۱۲۳	۲۱- نسکی.....
۱۲۵	۲۲- ماه پیشانی.....
۱۲۸	۲۳- کره، دریایی.....
۱۳۱	۲۴- و پیش سفید.....
۱۳۳	۲۵- نار و ترنج.....
۱۳۷	۲۶- شاه و وزیر.....
۱۳۹	۲۷- چهل گیس.....
۱۴۳	۲۸- کچلک.....
۱۴۶	۲۹- رمال باشی.....
۱۴۹	۳۰- گل خندان.....
۱۵۲	۳۱- نمندی.....
۱۵۵	۳۲- خاله قورباغه.....
۱۵۷	۳۳- چهل دزد.....
۱۶۰	۳۴- راه و بی راه.....
۱۶۲	۳۵- مرغ سعادت.....
۱۶۵	۳۶- گل زرد.....
۱۶۸	۳۷- نخودو.....
۱۷۰	۳۸- سنگ صبور.....
۱۷۳	۳۹- هدهد.....
۱۷۴	۴۰- ای وای.....
۱۷۷	۴۱- روباه و خرس و آدم بینوا.....
۱۷۹	۴۲- دهقان و گرگ.....

۱۸۱	۴۳- کاسور.....
۱۸۲	۴۴- گربه‌ی گربه‌زاده.....
۱۸۴	۴۵- پسری که در تابوب گذاشتند.....
۱۸۸	۴۶- قلمزن.....
۱۹۰	۴۷- گربه‌ی تنبل.....
۱۹۲	۴۸- شاهزاده خانم سلیکه.....
۱۹۴	۴۹- به امر شاه ماهی.....
۱۹۷	۵۰- پسرک انگشتک.....
۱۹۸	۵۱- کربای تمانگر.....
۲۰۱	۲- خواهر و برادر.....
۲۰۳	۵۳- خنبار (استان آذربایجان).....
۲۰۷	۵۴- ملکه نوربانه.....
۲۱۰	۵۵- چکمه دورفتیر.....
۲۱۱	۵۶- روباه و راسو.....
۲۱۲	۵۷- دوازده ماه.....
۲۱۴	۵۸- طبقات دانایی (افسانه‌ای از بخارای کهن).....
۲۱۶	۵۹- نیروی عظیم.....
۲۱۹	۶۰- دو انگشتی.....
۲۲۱	۲-۳. دسته‌بندی قصه‌ها بر اساس حضور کنشگرها.....
۲۲۸	۳-۳. کنشگرهای قصه‌ها.....
۲۳۲	۴-۳. زنجیره‌های روایی سه‌گانه.....
۲۳۷	فهرست منابع.....
۲۳۷	کتاب‌ها.....
۲۴۱	مقالات.....
۲۴۱	سایت‌ها.....

پیشگفتار

ادبیات پربار فارسی، میراث گرانبهایی است که ظرفیت تطبیق با نظریه‌های جدید ادبی را دارد. داستان‌های کودکان به عنوان بخشی از این چشمه‌ی جوشنده، ادبیاتی است که شفاهی و عامیانه‌ی ما است که با وجود تفاوت‌های شکلی در بن‌مایه و ساختار، وایسی نظام‌مند، از خط سیر مشترکی پیروی می‌کنند.

واکاوی در نشانه‌شناسی این داستان‌ها، می‌تواند رهیافتی برای پیوند آن‌ها با نظریه‌های روایت‌شناسی به ویژه «نریه‌ی گیماس» باشد. به همین منظور، شصت قصه از کتاب «قصه‌های صبحی مهتاب»، سنای کار قرار گرفته است و ویژگی ساختاری روایت، کنشگرها، زنجیره‌ی سه‌گانه و تقابل‌های مورد نظر گیماس در آن‌ها بررسی شده است.

کتاب حاضر در سه فصل تنظیم شده است:

فصل نخست: ملاحظات نظری که خود در سه عنوان تعریف شده است: نخست مباحث نقد فرمالیسم و ساختارگرایی و اصول آن. دوم: روایت و ساختارگرایی، ویژگی‌ها و دستور زبان روایت. سوم: نظریه‌های روایت و برخی چهره‌های شاخص ساختارگرا.

فصل دوم: ادبیات کودکان شامل بخش‌های: ادبیات عامیانه، ادبیات

داستانی، کودکان و ادبیات عامیانه، روایت در داستان‌های کودکان، کودکان و قصه‌های صبحی.

فصل سوم: بررسی داستان‌ها بر اساس نظریه‌ی گرماس شامل بخش‌های: تقابل‌های دوگانه و زنجیره‌های روایی گرماس در شصت داستان صبحی، دسته‌بندی قصه‌ها بر اساس کنشگرها، زنجیره‌های روایی دوگانه و تحلیل داده‌ها.

در انتخاب داستان‌ها سعی شده است، تنوع در حجم در نظر گرفته شود تا زنجیره‌های طیف‌های داستان کوتاه و بلند را در برگیرد.

تعریف قصه و داستان و تفاوت آن‌ها چنان که در تقسیم‌بندی امروزی مرسوم است، در این کتاب مورد نظر نیست. با توجه به بافت قصه‌ها که سنتی است، این در اصطلاح با تسامح در معنی یکدیگر به کار رفته‌اند.

در پایان لازم می‌دانم از استاد ارجمندم دکتر علیرضا نبی‌لو قدردانی نمایم که در پژوهش‌های این کتاب، همواره از راهنمایی و نظرات مشفقانه‌ی ایشان بهره‌مند شده‌ام.

فاطمه نبی‌لو

پاییز ۱۳۹۶